

Тема 1.Правовідносини

Правовідносини

Очікувані результати

Після цього уроку ви зможете:

- називати ознаки правовідносин;
- пояснювати та застосовувати поняття: «правовідносини», «Склад правовідносин», «юридичні факти»;
- характеризувати підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин;
- розв'язувати правові ситуації з використанням знань про правовідносини;
- висловлювати судження щодо ролі правовідносин у житті людини і суспільства;
- наводити приклади юридичних фактів.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ УРОКУ

Повідомлення теми та мети уроку.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

Бесіда

1. У чому полягає призначення соціальних норм?
2. Який вид соціальних норм, залежно від способу встановлення і забезпечення, регулює найбільш важливі відносини між людьми?

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На попередньому уроці ми виконали чимало практичних завдань стосовно соціальних норм. У вас була можливість переконатися в тому, що чимало відносин між людьми регулюються одночасно кількома видами соціальних норм. Інколи в регулюванні відносин між людьми виникають протиріччя між різними соціальними нормами. Але у вас була можливість переконатися в тому, що такі суперечності завжди вирішують на користь правових норм, оскільки вони мають пріоритет перед іншими видами соціальних норм, адже вони регулюють правові відносини. Правові відносини, на відміну від відносин, які врегульовані іншими соціальними нормами, охороняються державою і забезпечуються заходами державного впливу. На сьогоднішньому уроці ми повинні з'ясувати, що таке правовідносини, якими є їхні ознаки, склад та підстави їх виникнення. Отже, запрошую вас до співпраці.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Поняття та ознаки правовідносини

Пригадайте чи у всіх ситуаціях ми користуємося нормами права? Виникають ситуації, в яких ми користуємося іншими правилами.

Адже норми права не можуть і не повинні регулювати всі суспільні відносини.

Проаналізуйте кілька ситуацій:

I.

Учень спізнився на урок.

II.

Чоловік придбав автомобіль.

III.

Дівчинка купила цукерки.

IV.

Жінка влаштовується на роботу.

V.

Хлопці влаштували бійку.

Що об'єднує ці ситуації?

- Всі учасники вступають у певні відносини між собою, або з установами
- У цих випадках їхні дії регулюють певні норми права.

Визначення:

Правовідносини – це врегульовані нормами права суспільні відносини.

Закріплення:

Які з перелічених відносин є правовідносинами:

- Бабусі на вулиці обговорюють новини,
- Діти придбали солодощі в магазині (цей випадок є правовідносинами),
- Дівчинка не уступила місце в автобусі дідусеві
- Учень почергував у класі

Норми права регулюють лише найважливіші відносини.

Для виникнення правовідносин необхідні умови:

- Наявність правової норми
- Потрібні учасники

Повинні відбуватися дії, що матимуть наслідки.

Правовідносини це аспекти суспільних відносин, які врегульовані правовими нормами і учасники яких є носіями прав і обов'язків, визначених цими нормами.

Правовідносини характеризуються тим, що вони:

- є різновидом суспільних відносин;
- є результатом свідомої та цілеспрямованої поведінки людей (божевільні та інші живі істоти не можуть бути суб'єктами правовідносин, вони можуть бути лише їх об'єктами);
- є вольовими відносинами, оскільки в них виявляється як воля держави, яка їх урегульовує, так і воля їхніх учасників, які реалізують у них свої інтереси;
- підставами їх виникнення зміни і припинення є правові норми та юридичні факти;
- зазвичай мають двосторонній характер і є виявом взаємозв'язку між їхніми учасниками, який виявляється через взаємні права і обов'язки, повноваження та відповідальність.

Види правовідносин

🚦 за функціями права:

- регулятивні - виникають із фактів правомірної поведінки суб'єкта, тобто такої поведінки, яка відповідає нормам права

- охоронні - виникають із фактів конфліктної поведінки суб'єкта (без вчинення правопорушень) у випадках спорів про право

✚ за поділом прав і обов'язків між суб'єктами:

- односторонні - кожна зі сторін має або права, або обов'язки (договір дарування, договір позики);
- двосторонні - кожна зі сторін має як права, так і обов'язки (договір купівлі-продажу);
- багатосторонні - кожна із трьох і більше сторін має права й обов'язки стосовно одна одної (цивільно-правова угода, в якій, крім двох основних сторін, діє третя сторона - посередник);

✚ за галузями права:

- конституційно-правові (відносини громадянства);
- адміністративно-правові (відносини, пов'язані зі стягуванням і сплатою податку);
- цивільно-правові (купівлі-продажу речі або цінних паперів);
- трудові (відносини за трудовим договором);
- міжнародно-правові (між державами) та ін.

✚ за субординацією в правовому регулюванні:

- матеріальні - виникають на основі норм матеріального права: адміністративно-правові, цивільно-правові, кримінально-правові та ін.;
- процесуальні - виникають на основі норм процесуального права і є похідними від норм матеріального права: адміністративно-процесуальні, цивільно-процесуальні, кримінально-процесуальні, господарсько-процесуальні та ін

✚ за волевиявленням сторін:

- договірні (переважають у сфері приватного права);
- управлінські (діють у публічно-правовій сфері);
- комплексні (поєднують начала публічного і приватного права).

✚ за суб'єктами:

- між суб'єктами федерації (у федеративній державі);
- між громадянами держави; між громадянином і державою;
- між юридичною особою - суб'єктом приватного права і державним органом;
- між державними органами; між органом держави і службовими особами, у межах яких вони зобов'язані виконувати розпорядження керівника певного органу, та ін.

✚ за строком дії:

- короткотривалі,
- довготривалі.

У правовідносинах виділяють кілька елементів.

Розбираємо схему у підручнику

III. Отже, перша складова правовідносин це учасники.

Суб'єкти – це учасники правовідносин.

Фізичні особи

всі живі люди

юридичні особи

підприємства, організації, установи

Завдання визначити склад і суб'єктів правовідносин

1) Уривок з мультфільму:

Пішов крокодил Гена до каси і придбав квиток на потяг. СУБ'ЄКТИ : Гена крокодил - фізична особа, каса – юридична особа, ОБ'ЄКТ : квиток (право власності), ЗМІСТ: пішов і купив (набув права власності).

Людина бере участь у правовідносинах від народження, однак :

Чи можете ви зараз придбати машину, керувати нею або подарувати її своєму товаришу?

Для відповіді на ці запитання треба визначити поняття **правоздатність і дієздатність** . Самостійно опрацюємо текст параграфу на сторінці 39.

Правоздатність – це можливість особи мати юридичні права і обов'язки.

(виникає від народження і припиняється зі смертю)

Дієздатність – це можливість своїми діями набувати юридичних прав і обов'язків і нести юридичну відповідальність.

(часткова, неповна і повна)

Об'єкти правовідносин – це матеріальні і нематеріальні блага.

Ще один елемент правовідносин - це зміст.

Фактичний
поведінка, дії

Юридичний
права і обов'язки

Підстави виникнення, зміни і припинення правовідносин.

Правовідносини явище динамічне, як і саме життя. Вони виникають, змінюються, припиняються. Їхня динаміка дійсно дуже тісно пов'язана з реальними життєвими обставинами, проте не з усіма, а тільки з тими, що мають певні юридичні наслідки, тобто з юридичними фактами. Хто ж вирішує,

який факт слід вважати юридичним? Таке рішення приймає держава, закріплюючи в правових нормах (а саме, у гіпотезах правових норм) ті обставини, які тягнуть за собою певні юридичні наслідки.

Юридичний факт конкретна життєва обставина, із якою норма права пов'язує виникнення, зміну або припинення правовідносин.

За вольовою ознакою, тобто відповідно до того, залежать вони від волі учасника правовідносин або ні, серед юридичних фактів розрізняють події та діяння (дії та бездіяльність).

Подія як юридичний факт є життєвою обставиною або їх сукупністю, які виникають поза волею осіб. До юридичних подій належать народження або смерть людини, стихійні лиха, хвороба тощо.

Дії — це обставини, настання яких залежить від волі особи. Дії поділяються на правомірні (здійснюються в межах правових норм) і протиправні (здійснюються з порушенням правових норм).

Правомірні дії можуть, у свою чергу, поділятися на юридичні акти (дії, спрямовані на досягнення певного юридичного результату одруження) та юридичні вчинки (дії, що безпосередньо не переслідують юридичної мети, але все одно породжують правові наслідки створення літературного або музичного твору породжує відносини щодо реалізації авторського права).

Залежно від юридичних наслідків, які вони за собою тягнуть, розрізняють такі юридичні факти:

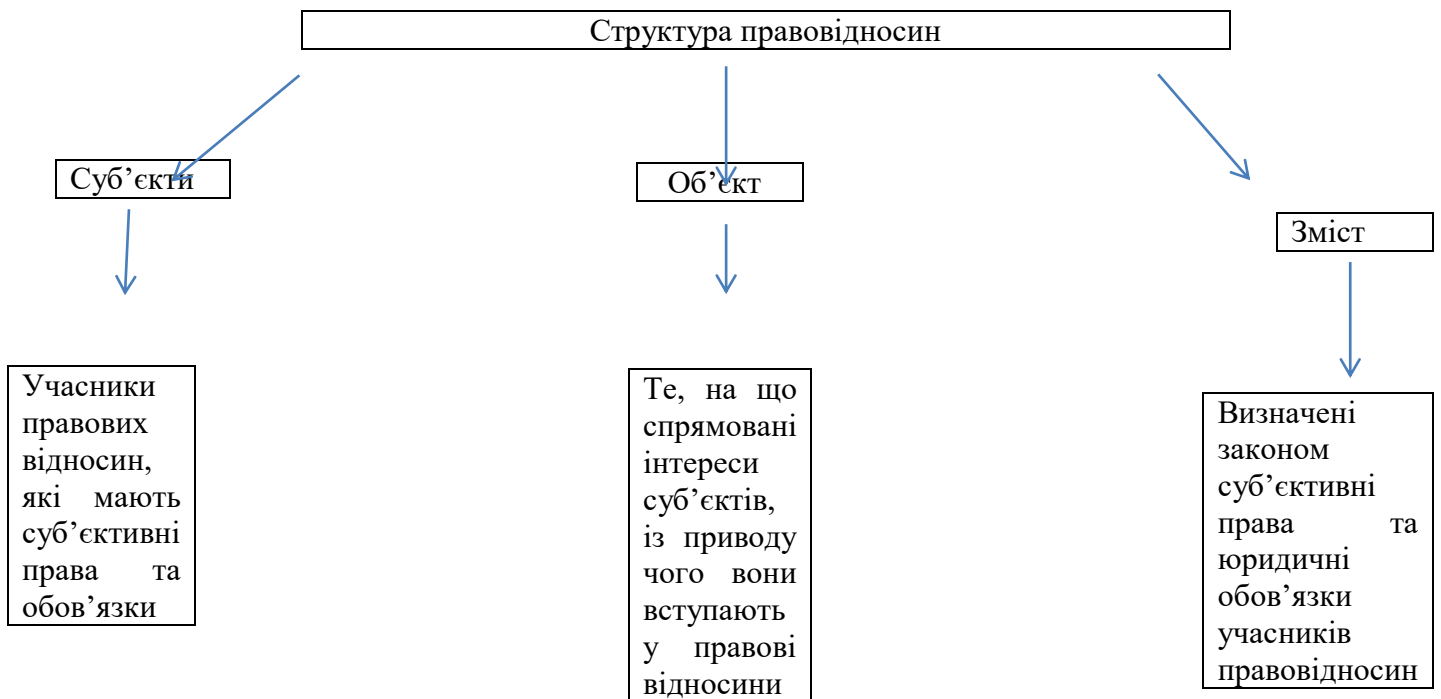
- правоутворюючі (обумовлюють виникнення правовідносин та появу прав і обов'язків, наприклад укладання договору);
- правозмінюючі (змінюють зміст правовідносин, наприклад переведення на іншу роботу);
- правоприпиняючі (обумовлюють припинення правовідносин, наприклад реалізація суб'єктивного права і виконання юридичного обов'язку, смерть людини тощо).

За складом юридичні факти поділяють на прості (є один факт, якого досить для настання юридичних наслідків укладання договору) і складні (необхідно кілька фактів для призначення пенсії: досягнення віку, наявність трудового стажу, рішення органів соціального забезпечення про призначення пенсії).

За тривалістю в часі розрізняють одноактні (купівля-продаж) та тривалі (оренда приміщення) юридичні факти.

Закріплення здобутих знань

Отже, правовідносини мають певну структуру.

Між цими елементами існує нерозривний зв'язок. Суб'єкти правовідносин вступають у них із метою задоволення своїх інтересів і потреб, які опосередковують об'єкти правових відносин. Виникнення у суб'єктів взаємних прав і обов'язків є можливим лише на підставі настання певних юридичних умов (юридичних фактів, закріплених у гіпотезах правових норм).